

Slovensko gledišče. A. Drama. Dne 4. januarja so igrali drugič „V so-mraku, 6. januarja popoldne so ponovili „Snegulčico“, a istega dne zvečer in potem 12. januarja smo videli še drugič, oziroma tretjič Cankarjevo „Pohujšanje v dolini šentflorjanski“. Česar pogrešamo pri tej Cankarjevi farsji je enotnost motiva; to ne moti malo in je v prvi vrsti vzrok, da je bilo treba igrati komentarija. Po prvem dejanju ne pričakuje nihče, da bo Cankar v drugem dejanju povedal to, kar pove. Vsekakor je vsebinska zveza med prvim in drugim dejanjem zelo rahla, tretje dejanje pa nam itak še zdaj navzlic razlagam in navzlic temu, da smo tudi lastne možgane napenjali malo, ni docela jasno. Dalje se nam vidi, da je v farsji vendarle nekoliko preveč donkišotstva in pretiravanja. Če mi potiplje kdo na drobno žilico in mi namigne: „Vidiš, poznam tvoje male slabosti!“, me bo za-skelelo, a če mi reče: „Tať, razbojnik!“, se mu bom bržčas samo smejal. In zato dvomim, da bi bil Cankar s farso dosegel svoj namen. Farsa je ugajala, to se ne da tajiti. Ploskali so ji ljudje, ki so jo umeli, in ploskali ljudje, ki je niso umeli. Tisti, ki so umeli, so ploskali, ker so si mislili: „Saj nismo mi tisti!“ Vprašamo pa: Kdo so tisti in koliko je bilo sploh takih v gledišču, ki bi se bili čutili zadete! V tem tiči rešitev uganke in zato se mi vidi popolnoma neopravičeno zgražanje na eni in triumfovanje na drugi strani radi tega, ker se je ploskalo. Število tistih, ki so ploskali radi tendence igre, je bilo gotovo jako majhno. Farsa je ugajala pač sama na sebi! Zato pa so nemara še najbolj ploskali tisti, ki niso umeli! In to je dobro znamenje za Cankarjevo umetnost, kajti s tem je dokazano, da se da Cankarjevo delo tudi naivno uživati, kar bi bilo izključeno, če bi ne bilo umotvor. Lepo, napol nago žensko telo, obrito od bajne mesečine, no, kar molčimo! Z umetniškega stališča seveda nekoliko grobo sredstvo, a tu umestno, ker je hotel Cankar ad oculos demonstrirati. „Vam ugaja, kajne? Vidite, kakšni ste, hinavci?“ tako si je mislil Cankar. Po moji sodbi se je pisatelju v celi farsji baš to najbolj posrečilo, dasi sem uverjen, da je bilo v gledišču ubogo malo takih, ki so se zavedeli, da so se mu usedli na limanice.

Z drugega vidika pisano oceno tega dela Cankarjevega prinašamo neposredno za tem poročilom.

Dne 18. januarja se je uprizorila prvič na našem odru tridejanska drama „Nepošteni“ (I disonesti), spisal Girolamo Rovetta, poslovenil E. Kristan. Kdo se ni ob uprizoritvi te igre domislil Schillerjevega „Das ist der Fluch der bösen Tat...? Greh rodi greh, nepoštenost je vzrok nepoštenosti. Vprašamo samo, če je bilo res tako neizogibno, da je postal Carlo Moretti radi tega defravdant, ker je bila prej njegova žena nepoštena. Zunanje okoliščnosti se nikakor ne vidijo tako silne, da bi se moralo zgoditi kaj takega, a tudi psihološko ni stvar kdovekako utemeljena. Carlo, ki baš zasleduje nepoštena dejanja drugega in se zgraža ob njem, pa uaj bi se tako lahko odločil za enako dejanje? On, ki je ravnokar tako strašno ogorčen spričo nepoštenosti svoje žene, pa da bi...? Čast! Kako more govoriti o časti tisti, ki vrši nečastno dejanje? Navideznost, to pač! Radi tega, da bi ljudje ne prišli na sled dejanjem njegove žene, se da Carlo Moretti zapeljati v nepoštenost, dasi ne-

varnost ni baš velika, da bi se zvedelo vse tisto... Tudi nam ni prav umevno, kako je moglo ostati Carlu grešno razmerje njegove žene do predstojnika njegovega tako dolgo prikrito. No, kar nam ni prav jasno v značaju Čarlovem, gre nemara na rovaš njegovega italijanskega temperamenta in pa miljeja, ki nam ni povsem znan. Z neodoljivo logiko dejanje pač ne sledi dejanju, a če vpoštevamo ravnokar omenjeno, potem lahko vse ono velja. Vobče moramo reči, da je igra zasnovana s preudarkom in veliko spretnostjo. Kar se tiče zunanjega dejanja, zunanje tehnike, se ujema in sklada vse jako lepo. Samo nenavadna in nenadna smrt Sigismondova je „izvita iz trte“. -- Nekoliko spominja ta drama na Bernsteinovega „Tatu“ in pač tudi na Ibsenovo „Noro“.

Predstava je bila lepa. Gospa Borštnikova (Elisa) in gospod Nučič (Carlo) sta se jako dobro poglobila v svoji vlogi in tudi v laški temperament svojih junakov.

Dne 21. jan. pa smo imeli primiero Meškove dramatske slike v treh dejanjih „Na smrt obsojeni“. Prvo hibo je napravil gospod pisatelj pri tem svojem delu s tem, da mu je dal naslov, pod katerega se da subsumirati več, nego nam je nameraval nuditi „Na smrt obsojeni!“ Kaj vse bi se dalo pričakovati od tega naslova? In pričakovalo se je, odtod tisto razočaranje, ki se je kazalo pri občinstvu in kazalo pri kritiki. Druga napaka je to, da nedostaje tej dramski sliki junaka, okoli katerega bi se osredotočevalo vse dejanje. Po nameri gospoda pisatelja bi imel biti kaplan Vinko Dolinar tisti junak, toda preveč je omejil njegovo vlogo in tako stopa v igri zdaj ta, zdaj ona oseba bolj v ospredje, to pa je seveda neugodno za celotni vtisk. Sicer se je izkazal gospod Meško prav spretnega dramatika. Vsako dejanje samo zase je dokaj efektno, nastopi se menjavajo hitro in sploh je vedno dovolj življenja na odru. Če ne zahtevamo več, nego nam je pisatelj nuditi hotel, če smatramo njegov proizvod za ljudsko igro, kar v istini je, potem moramo reči, da smo videli že mnogo slabše igre na našem in tujih odrih. Igri je škodovala morda nekoliko tudi cenzura. Kajti če posega pri takih stvareh tuja roka vmes, je vedno slabo. Vsekakor pa je Meškova igra važen dokument v zgodovini koroških Slovencev, dokument, ki bo pričal še poznim rodovom, kaj je storila iz ubogega koroškega Slovenca — nemška kultura. Prizori, ki jih vidimo v Meškovi drami, so, žal, le prepristni. Tudi Gelb, njegov sin Pepe, pisar Pevec in kmet Zabernik so Slovenci, a kaki Slovenci! V tem baš tiči tragika, da slovenski narod po zaslugi protektorjev nemških šol tudi moralno propada. Kajti le materina beseda sega do srca, le ona ima vzgojevalno moč. Mislimo, da se ne motimo, ako trdimo, da nam pisatelj s svojo igro ni hotel pokazati samo trpljenja koroških Slovencev, temveč tudi zle posledice, ki jih rode v moralnem pogledu sedanje koroške razmere. Igra se bo dala, če bo gospod pisatelj hotel, popraviti tako, da se bo obdržala stalno na repertoarju.

Ponovila se je igra dne 26. januarja popoldne.

B. Opera. Operne in operetne predstave smo imeli od zadnjega poročila sem sledeče:

Dne 2. januarja se je pela četrtič Gounodova opera „Romeo in Julija“, dne 10., 14. in 16. januarja se je uprizorila našemu občinstvu še iz prejšnjih časov toli priljubljena opereta „Mamzelle Nitouche“ z gospodično Grossovo v naslovni vlogi, dne 12. januarja so peli četrtič Parmovega „Nečaka“, a dne 24. in 26. januarja po daljšem premoru zopet „Zvonove Korneviljske“.

Dr. Fr. Zbašnik.